

Magyar Tudományos
AKADEMIA
Főtitkári hivatal.

Ért. 1887. sept. 29.

h. 1

XV.

~~Magyar Tudományos Akadémia~~
~~Főtitkári Hivatala~~
E költemény
a gróf Nádasdy-alapítványból
kitűzött díjért
pályázik.

Magyar Tudományos Akadémia

Magyar Tudományos Akadémia

AZ UTOLSÓ ESTÉLY.

Jelige: et illa docete,
 Arida quae non sint, et non indigna referri;
 Historiae placeant nostrates, ac peregrinae.

Palingenius

Kejn holdvilagos nyári ejzelen
 Gyerővár puszta romjai között
 A vérese felsikolt s nagy hirtelen
 Fészkeből elriad. Hej, ott körög,
 A föld alatt rejtelmesen körög.

Hejz mélyiből régi világ sája
 Lsibong fel... Ha! . . . et várfalak alatt
 Hirtők roboznak is - hahó! mi a? -
 Lovagok vágatnak s a szolgahad
 Fenyeget fogni - vagy mi? - előszabad.

Boombott pinczék s roskadt folyosók
 Fölépcsőin szellemek jönnek fel;
 Elöl apródok, faklyahordozók,
 Utánuk szép urak szép hölgyekkel.
 Az udvari pap halkán énekel.

x

Seljemszály susog, sarkantyú pengő;
 Páronként jönnek — hosszú, hosszú sor —
 S a régi termek mind meztelnek bent;
 A hölgy sereg cseveg, levente udvarol
 Es tánczene hangzik fel valahol.

x

Es táncra kelnek mind smulat, mulat
 A régi, büszke, fényes társaság;
 Megint kezdül a régi indulat
 Amor olvaszta szép keblek havát
 S ujbóbragyog sok drága, szép gyémánt.

x

Megint kacag a szem, ölel a kar;
 Harmincz pár elbajoltan leng s forog;
 Türel az arc, sutlog az ajk: hamar!
 Es lapva édesen csattan a csók.
 Sok szép, igéző szem, ok, mint ragyog!...

I-hajna! - mese csupán, hogy éjfékor
 A bolizgó lelkek orája lejár.
 A társaság csak táncról s turbékol,
 Urak s hölgyek, sok szép és boldog pár,
 Gúknak ismert, jó hely e régi vár.

Táncolnak éjféliz s akkor... akkor
 A táncot dús lakoma váltja fel;
 Ott ülnek szépen-hosszú, hosszú sor -
 Ebédő csarnok asztala mellett,
 Kiki szép párjával, kit ünnepel.

Es esznek, isznak és fecsegnek;
 Felfelkiáltanak: halljunk szép szót!
 Es szép pohárköszöntés van lezott;
 Gön éltetik a szép magyar harát
 Es csevegnek az aranybillikomok.

Es éltetik a koronás királyt;
 Oh, szent a becsület és szent a jog!
 A mennyi mind rajongva felkiált.
 I dalolgatnak végül a mulatók...
 Oh, régi régi, szép magyar dalok!...

Ott lent pedig, a faluban - akha! -
 Liabai szolanak a kakasok.
 Szan ev elott szunt bor, mint valaha
 Marmorba elmerit. Hat meez a sok
 Cserego azk s szemek, seip kacragok!

De, imo, hajnal felo - haho! mi az? -
 Egy melahang, toronyon kurtje szol...
 Uj vendeg jon... hej, ily keson!... ki az?...
 „Tözzön, ha inni tud s velünk aalol!”
 Teresztet vet a pater ott alol.

Imzilnak suhogo az ajto szarmyai
 Es ott, köküszobon, sugár alak
 All, albés név... „Ti, multak arnyai!”
 Szol, és belep s amint előbbhalad
 Tekintete büszke körülszalad.

„Ti, multak arnyai, vigyázatok,
 Idotok rég lejárt; szan ev elott,
 Urak, hölgyek, ti mind meez haltatok!...”
 „Laha!” - kacrag a társaság... De mi szörög?
 Selyemruhák alatt csontváz csörög.

Melleken kap a várur s felsőház:
 „Lehet bír'a! S szarvee volna már?...
 Hej istenem! De mondd: ki vagy mi vagy?
 Nem ismerünk! — szől és válassza vár.
 Feszült csend van a hosszú asztalnál.

×
 „Kellem vagyok én is” felel amar:
 „Az új időknek szelleme vagyok
 Hej, istenemre, nem csodálom azt,
 Hogy engem itt úgy megbámulgattok;
 Hiszen szar év előtt meghaltatok!”

×
 „Az új időknek szelleme vagyok,
 Te hirdetem: a munka nemesit!
 Az ősi crimer is csak úgy ragyog,
 Ha rajta szellem s munka fényesit.
 Szabad verseny harája lett en, itt!”

×
 „Szabad a föld, az ember s gondolat
 Es egy a jog, nem úgy, mint régen volt,
 Hazdan, a ti uralmatok alatt.
 A nép itt mindörökre egygyérfont
 Es milliók kara vödi a hort.”

„Es milliók szabad kére munkál
 A nagy jövőn s a nemret csillaga
 Ragyog s emelkedik!... Így szél s megáll
 A szellem és szeme villanata
 Belebábnan a sápadt arcokba.

x

Tekintete fürkészi, ittott sikrákat ad,
 A hosszú asztalnál úgy száll végig.
 Nyilván gyanús e társaság:
 A hazidani felistenek!... De mit?
 Nem öszkeskűvök ^{ám} ezek itt!

x

„Hahó, dicső!” - kiált a vár ura
 S hangja szibárd megint, csak úgy harsog.
 „Bort a billikomokba, bort!” Ugra
 Feljött a nemret csillaga s ragyog.
 „Hej istenem, igazunk erre ragyog!”

x

S felugrik türel és a mennyi mind
 Felugrab és billikomot ragad;
 Szemükben horfi-tűr lobog megint
 S viszhangzanak a régi várfalak:
 „Szabad a föld, az ember s gondolat!”

x

Amulva név a szellem és köszönt
 A mint a termen át, asetal mellett
 Halkan továbbhalad, köszönt, köszönt
 És mond: „Szép társaság, oh tisztelet,
 Tudom már mit tartsak felőletek.”

x

„Nemuljon el a rágalom! Hisszem
 Jobbak vagytok ti, mint sok szép utod.
 Megyek és hirdetem... Berreg ott, lent,
 A faluban egy szép kastélyt tudok;
 Erreveszett nagy orgia van ott.”

x

„Hej, más öröm oltárai előtt
 Fánccsal ottam a fényes társaság!...
 Hanemhát ne törődjétek velők;
 Mulassatok csak itt tovább! -
 Mond és sietve megy a termen át.

x

De, im, a várura esengve szól:
 „Megállj, szellem, megállj!... Szólj meg nekünk,
 Szólj meg az új világ folyásáról;
 Vagy miért adád essüinkre, hogy letűnt
 És csak álom már a mi szép életünk.”¹²⁶

x

Oh, mondd: sárk év előtt ha meghalék,
 Nemzettségem fája zöldre meg?
 Ki most e vár ura? ... Hely, istenem!
 Tüskés a faluban! minő bészéd?
 Olyat én ott soh'se építették.

x

S versenytvelem ki ad ottan estélyt?
 Ej, mondd: uradalman kire szállott?...
 Es ösu csimerem... Bészélj, bészélj!...
 Ah, becsület és kincs, sok szent zálog,
 Öröklő jog s erény kire szállott?...

x

Oh, m'énb is kérdere és épen azt!...
 Ah, szellem oly komoran név és int
 Es szól: „Megmondjam hát az igazat?
 Nem érzitek, hogy itt a föld kering
 Es fennyeget, hogy mindjárt elszabad?”

x

„Nemes és nemzetes és vitéklő
 Győrővári Győrőváry Loránt,
 Te dicsőségben haltál el; de ő,
 Ki mindened öröklő, unokád...!
 Jó éjszakát neki, jó éjszakát!”

x

"Intem, de hasztalan, hogy változott
 Ez a világ; hogy munka nemeseit;
 Hogy ősi crimet is csak nagy ragyog,
 Ha rajta szellem s munka fényesit;
 Hely érte meg e kor törvényeit."

x

"Oh, kértém őt: ne bízza el magát;
 Szabad verseny nagy, nagy csatája foly;
 Árú a hatalom, árú a pálmáé,
 Ki dolgozik s tanul; elhagy a föld
 Hengrik s tudatlanok lába alól."

x

"Am ő az élet utain vígan
 Azt nyargaló, bohó fickó maradt
 És im, a dus örökségből mi van?
 És pusztá, pusztá, pusztá várfalak;
 Ezek alól is már a föld szabad."

x

"Ott lent a faluban... ott... ott!!...
 Hol parancs kastélyt építettett,
 Nagy orgiát ő ad — az utolsó.
 És várromok árán még fényesleg
 És arkkal vége: minden elcsesztett."

„Hej, jó urak s hölgyek, szár és mulva
 Kik itt mulatni összejöttetek,
 Már nem Gyzerőváry e vár ura;
 Lehullnak itt az ősi kinnerek;
 Nektek se lesz itt többi helyetek!..”

x

Igy szól a szellem sarkal eltűnik
 Az itelleni szárnyas ajtón át.
 Döbbenve néz, riad s szárnyzólkodik
 A régi, büszke, fényes társaság:
 Mit szólva eken Gyzerőváry Loránt?

x

„Hej istenem! — sohajt a büszke ur
 , Halál fulánkja, oh, haltomután,
 Errem: megint, megint sárvembe szur.
 Oh, őü lakban, ósák birtokán
 Idegenne tett engem' unokám!..”

x

„Gyalázat er! — kiált a büszke ur
 , Gyalázat er; menjünk... el, el innét!..”
 És, his haraggal int s elölrindul
 És földhözvágja aranyserlegét
 És art teszi valamennyze vendég.

x

I beomlott pinczék s roskadt folyosók
 Hölgyesőin komoran mennék el,
 Elöl apródok, fáklyahordozók,
 Utánuk szép urak, szép hölgyekkel.
 Az udvari pap halkán énekel.

x

Táronként mennék - hosszú, hosszú sor -
 Vonulnak rendre le, mind lefelé
 S litania hallik a föld alatt,
 Ének, száz év előtt elhaltaké:
 Miserere! ... Oh, oh! ... miserere!

x

Ott lent pedig, a faluban - ahha! -
 Fényben uszik a szép modern kastély.
 Abban vigad jobban, mint valaha
 Az drága, szép unoka s oly kevély,
 Hogy sikerült - autolsó estély.

— x —